

Vrienden van het **AIRBORNE** MUSEUM

Utrechtseweg 232
6862 AZ Oosterbeek
Tel. museum (026) 333 77 10
Tel. penningm. (026) 334 13 40

ISSN 1383-3413

Nieuwsbrief No. 77, februari 2000

Redactie:
Drs. R.P.G.A. Voskuil
C. van Roekel
G.H. Maassen jr. (026) 334 01 42

Van de voorzitter

Zeker bij zo'n gedenkwaardige eeuwwisseling als we achter de rug hebben, willen wij als bestuur van de Vereniging Vrienden u in de eerste plaats een heleboel geluk, voorspoed en gezondheid toewensen. Wij hopen u ook in de toekomstige tijd van dienst te kunnen zijn met onze vele voorgenomen activiteiten, en het voorrecht te hebben u veelvuldig te ontmoeten bij excursies, lezingen en vergaderingen.

Een nieuw millennium is aangebroken, waarvan we het begin meemaken, maar waarvan het einde zich zelfs in onze stoutste fantasieën niet laat raden! Het noopt tot vernieuwing en frisse ideeën, ook bij ons. Een van de veranderingen is de organisatie van een Verenigingsdag, die in de plaats komt van de jaarlijkse vergadering. Dit jaar vindt die plaats op zaterdag 15 april. Wij stellen ons voor de Jaarvergadering te combineren met een gezamenlijke lunch, gevolgd door een interessante excursie per touringcar. U kunt voor de gehele dag intekenen, zodat onze evenementencommissie de logistiek kan verzorgen. Natuurlijk zal het ook mogelijk blijven alleen maar de Jaarvergadering te bezoeken; het omgekeerde kan echter niet. U kunt dus niet aan de lunch en de excursie deelnemen wanneer u niet op de Jaarvergadering aanwezig bent geweest. Zie verder het losse blad bij deze Nieuwsbrief.

Onze vereniging mag zich verheugen in een gestage groei, en het is opvallend en verheugend dat de belangstelling van jongeren toeneemt.

Meer dan 1400 nieuwsbrieven (de Nederlandse of de Engelse editie) worden elk kwartaal naar leden in zowel Nederland als het buitenland verstuurd. Dit vergt veel werk van de redactie, onze onmisbare inpakploeg en ons bestuur, met name van de penningmeester en van onze vertegenwoordiger in Groot-Brittannië, de heer Ted Shaw, MC.

De evenementencommissie heeft de handen vol om inventieve ideeën om te zetten in reële plannen en een perfecte uitvoering. Onze publikatiecommissie buigt zich over manuscripten om deze te begeleiden op de lange weg, die via auteur en drukker eventueel kan leiden naar uw boekenkast!

Kortom, onze ijver en enthousiasme genereren steeds meer leden en dus meer werkzaamheden. Het beleid

dient er dan ook op gericht te zijn hiervoor actieve en enthousiaste medewerkers aan te trekken, en met hen een zodanige structuur op te bouwen en te handhaven dat het bouwen aan een zich steeds vernieuwende vereniging een leuke uitdaging blijft.

(C. van Roekel, voorzitter)

'Over & Over'

Op vrijdag 17 december jl. vond in het Airborne Museum de presentatie plaats van een nieuw boekje over de Slag om Arnhem, getiteld 'Over & Over'. Het werd samengesteld door een van de jongste leden van onze vereniging, de 13-jarige Peter Alexander van Teeseling uit Oosterbeek. Het eerste exemplaar werd aangeboden aan de Britse militaire attaché, luitenant-kolonel Simon Lloyd, die zijn bewondering uitdrukte voor het initiatief van de jonge Oosterbeker.

Peter Alexander is al vanaf zijn negende jaar geïnteresseerd in de gevechtshandelingen van september 1944, en in de afgelopen jaren correspondeerde hij

Airborne Museum 'Hartenstein' te Oosterbeek, 17 december 1999. De militaire attaché van de Britse ambassade, luitenant-kolonel Simon Lloyd, heeft uit handen van de samensteller, Peter Alexander van Teeseling, het eerste exemplaar ontvangen van het boek 'Over & Over'.
(foto: B. de Reus)

met verschillende veteranen, en verzamelde hij allerlei ooggetuigeverslagen. In het boekje zijn tien van deze herinneringen van oud-strijders bijeengebracht. Daarnaast is een aantal algemene hoofdstukken opgenomen, zoals 'Oorlog en Bezetting', 'De Slag om Arnhem, een kort historisch overzicht' en 'Evacuatie en Terugkeer'. Ook is het verhaal gepubliceerd van de Oosterbeker Han Kardol, die september 1944 als 9-jarige jongen meemaakte.

De titel 'Over & Over' verwijst naar het feit dat de veteranen sinds de Tweede Wereldoorlog ieder jaar terugkomen om de Slag om Arnhem te herdenken. Het boekje is geïllustreerd met een groot aantal minder bekende foto's, en telt 95 bladzijden.

'Over & Over' werd geproduceerd door Lukas Rosing van uitgeverij Kontrast in Oosterbeek. Het is verkrijgbaar bij de lokale boekhandel en het Airborne Museum, en de prijs bedraagt f 24,50. Er bestaan plannen voor een Engelse vertaling.

Herhaling Normandië-excursie?

De excursie naar Normandië, die wij in april van het vorige jaar organiseerden, was in ruime mate overtekend, waardoor een aantal leden moest worden teleurgesteld.

Naar aanleiding van vragen die werden gesteld op onze jaarvergadering en tijdens de reünie op 26 november jl., werd meegedeeld dat het bestuur van de Vereniging Vrienden zal nagaan of er voldoende belangstelling is voor een herhaling van deze excursie in het voorjaar van 2000. Als de tocht doorgaat, vindt deze plaats van woensdag 10 mei tot en met zondag 14 mei. De prijs bedraagt f 850,- per persoon. Er kunnen 48 personen mee. De heer Jacques Haegens heeft zich opnieuw bereid verklaard om als reisleader op te treden.

Indien u interesse heeft om mee te gaan naar Normandië, schrijft u dan even een briefje aan de voorzitter van de vereniging, de heer C. van Roekel, p/a Airborne Museum, Utrechtseweg 232, 6862 AZ Oosterbeek. U ontvangt dan per omgaande een intakeformulier en nadere inlichtingen. Wacht echter niet te lang met reageren, want uiterlijk half maart moet de organisatie weten waar men aan toe is. Dit in verband met opties met betrekking tot een touringcar en het Hotel Campanile in Bayeux, waar de deelnemers vorig jaar hebben gelogeed.

Voor nadere inlichtingen kunt u telefonisch contact opnemen met C. van Roekel op nummer 026 3333261. Opgemerkt moet nog worden dat ook leden die de vorige keer meegingen en nogmaals willen deelnemen, zich kunnen opgeven. Leden die niet eerder de gelegenheid hadden mee te gaan, hebben bij overtekening echter prioriteit.

Rondvraagpunten jaarvergadering 1999

Zoals toegezegd tijdens onze jaarvergadering van 1999, hebben wij enige punten uit de rondvraag nader in het bestuur besproken c.q. uitgevoerd.

1. De staat van onderhoud van het Oosterbeekse Airborne Monument (een vraag van P. Hoek).

Er is contact geweest met de desbetreffende medewerker van de gemeente Renkum en met de gemeentelijke Monumentencommissie. Dit resulteerde in een jaarlijks onderhoudsplan. In 1999 is het gedenkteken grondig gereinigd; dit jaar zullen in ieder geval het voegwerk en de conditie van de vier uitstekende muurtjes nader worden bekeken.

2. Een oorkonde voor mensen die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de Vereniging Vrienden (een vraag van P. Hoek).

Het bestuur is van mening dat zowel aan aftredende bestuursleden als aan degenen die zich voor de vereniging verdienstelijk maken, per gebeurtenis op een passende wijze dank zal worden gebracht. De vorm waarin dit gebeurt, is een van de aandachtspunten.

3. Het financiële voordeel uit het verenigingskapitaal. Na een uitgebreide en diepgaande bestudering door professionele bank- en gelddeskundigen uit onze vereniging, bleek dat geringe rentevoordelen en risicodragende manoeuvres met het verenigingskapitaal niet opwegen tegen de zekerheid en praktische voordelen van onze huidige gelddeposito. Wij hebben daarom besloten om wat onze Nederlandse rekeningen betreft te handelen conform deze adviezen, en de bestaande rekeningen te handhaven. Op het moment wordt gekeken naar de situatie van onze bankrekening in Engeland, mede in verband met de komst van de Euro.

(C. van Roekel)

Een fraaie antieke haard siert sinds kort de koffiekamer van het Airborne Museum.

(foto: C. van Roekel)

Fraaie haard in de koffiekamer

In Nieuwsbrief no. 74 deden wij verslag van de renovatie van de koffiekamer van het Airborne Museum. Het enige wat in deze prachtig gerestaureerde ruimte nog ontbrak, was een haard onder de fraaie schoorsteenmantel. Maar waar vind je een gave kolenhaard uit het begin van de 20e eeuw? De heer Johan Nijhuis, een 90 jaar oude smid uit Oosterbeek, die nog dagelijks in zijn smederij werkte, bleek op zijn werkplaats-

zolder een exemplaar te hebben staan, dat afkomstig was uit een op Huize Hartenstein lijkende Oosterbeekse villa.

Toen de heer Nijhuis vernam wat de bedoeling van ons was, aarzelde hij geen moment, en stelde de in uitstekende staat verkerende kachel tot onze beschikking.

Door een toeval was deze in de zomer van 1944 in de smederij beland, en daar, na een volledige revisie, tot het stookseizoen 1944-1945 opgeslagen. Daar heeft de haard op een wonderbaarlijke wijze de oorlog overleefd, en is vervolgens op de zolder blijven staan. Nadat de haard door onze technische ploeg weer in een onberispelijke staat was gebracht, en de heer Harry Benter een stijlvolle zwarte marmeren onderplaat had vervaardigd, werd de bijzondere aanwinst in de koffiekamer van het museum geplaatst.

Met veel voldoening heb ik de heer Nijhuis kort daarop als VIP-gast in het museum ontvangen, en hem het resultaat van onze ijver laten bewonderen.

Toen ik hem medio november jl. een foto wilde brengen van zijn schenking, bleek de smederij gesloten. De oude smid Nijhuis was op 10 november overleden. (C. van Roekel)

Uit het Archief (2)

Het begin.

Tijdens het bezoek dat Martin Middlebrook in 1992 aan Oosterbeek en Arnhem bracht ter voorbereiding op het schrijven van zijn boek 'Arnhem, The Airborne Battle', nam hij interviews af van een aantal Nederlandse ooggetuigen van de slag. Dankzij de bemiddeling van de toenmalige Arnhemse gemeentearchivaris P.R.A. van Iddekinge, kon hij spreken met mejuffrouw Wilhelmina Schouten, in 1944 onderdirectrice van de Huishoudschool aan de Rijnkade in Arnhem. Zij vertelde onder meer dat in de avond van 17 september 1944 door Britse militairen op de deur van de school werd gebonsd, en dat deze twee gewonden binnenbrachten. Een van hen overleed de volgende dag, en werd door haar en andere burgers 'stiekem' in de achtertuin begraven.

Ik was bij dat interview met mejuffrouw Schouten aanwezig, en ik kon niet laten te vragen of zij de naam van de gesneuvelde nog wist. 'Jazeker, hij heette Maybury, en zijn moeder is na de oorlog op bezoek geweest'. Haar zoon, Corporal Arthur Maybury (30 jaar oud) was schrijver, en zij overhandigde een exemplaar van twee van zijn boeken, getiteld 'Thrills with the Paratroops' en 'More Thrills with the Paratroops', beide geschreven onder het pseudoniem 'Pegasus'. (De exemplaren berusten nu in het Gemeentearchief in Arnhem).

Wat voorafging.

Jaren geleden, in 1985, stuurde ik Sir John Killick, voormalig Brits ambassadeur in Washington en Moskou, de foto die van hem was genomen door de fotograaf Sem Presser in de Weerddesstraat in Arnhem op 18 september 1944. Presser was destijds ondergedoken in de stad. Killick was toen Commanding

Officer van 89 Field Security Section (Intelligence Corps).

In een brief die hij per kerende post terugstuurde, schreef hij dat hij de foto nooit had gezien, en – belangrijker – dat hij op die maandag op zoek was naar zijn korporaal Maybury, die hij op zondagavond bij de pontonbrug was kwijtgeraakt. Geen wonder, die lag inmiddels zo'n vijftig meter ten zuiden van de Weerddesstraat op sterven of was al begraven. Ik heb Sir John Killick hiervan in 1992 op de hoogte gesteld, maar nooit antwoord gekregen. Hij overleed vorig jaar.

Het slot.

Volgens de Roll of Honour werd het veldgraf van Cpl. Maybury in 1945 gevonden 'in the garden of a bungalow on Utrechtseweg, Oosterbeek'. Waarschijnlijk wordt bedoeld de tuin van de familie Berghage, waar nu de ABN-AMRO bank staat.

Vraag/raadsel.

Waarom zouden burgers van Arnhem of Oosterbeek het stoffelijke overschot van een Britse militair, aanvankelijk in een tuin aan de Rijnkade begraven, overbrengen naar een tuin in Oosterbeek, en daar herbegraven?

Het volledige dagboek van mejuffrouw Schouten is in het archief aanwezig, in fotokopie, en is op afspraak te lezen in het museum.

(A. Groeneweg)

Video van de Farewell Parade

Videoproduktie MFTM uit Maastricht heeft een één uur durende videofilm uitgebracht over de Farewell Parade op 19 september 1999. Het filmverslag begint met een korte impressie van de dropping op de Ginkelse Heide op de voorafgaande dag. Het grootste deel van de band bestaat uit beelden van de tocht van de meer dan honderd militaire voertuigen uit de Tweede Wereldoorlog door alle dorpen van de gemeente Renkum. Veel veteranen hadden in deze historische voertuigen plaatsgenomen. De film is niet voorzien van commentaar, maar wel van het geluid zoals dat tijdens het filmen werd opgenomen. Belangstellenden kunnen de videoband bestellen via het telefoonnummer 043 3433778. De prijs bedraagt f 40,-, inclusief verzendkosten.

Ook de volgende films zijn nog leverbaar: 'Arnhem 1994' (60 minuten), 'Herdenking Market Garden 1989 en 1994' (90 minuten) en 'Normandië herdenkingen 1989, 1994 en 1999' (90 minuten).

Oproep

Samen met Wybo Boersma van het Airborne Museum ben ik bezig met materiaal te verzamelen voor een publikatie over de Britse verbindingseenheden tijdens de Slag om Arnhem. Wybo zal hierin het technische gedeelte verzorgen, en ik de verhalen.

Een ieder die informatie en/of documentatie bezit over het Royal Corps of Signals in september 1944, en die wil meewerken aan de nieuwe publikatie, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met Wybo Boersma (Airborne Museum 'Hartenstein') of met de Arnhem Battle Research Group, p/a Margrietstraat 40, 6991 XH Rheden. (Philip Reinders)

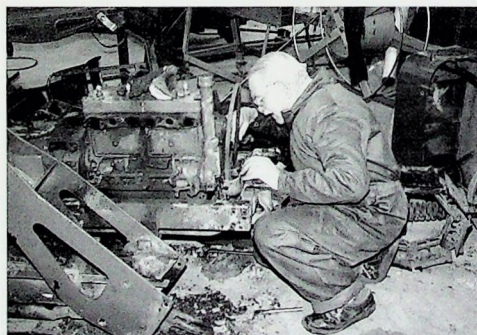
Restauratie Clarkair bulldozer

Onder leiding van de heer Jaap Jansen is een aantal vrijwilligers afgelopen december begonnen met de restauratie van de Clarkair bulldozer, die het museum vorig jaar met hulp van de Vereniging Vrienden heeft kunnen kopen. Nadat eerst alle beplating was verwijderd, en de bekabeling was losgemaakt, konden de rupsbanden gedemonteerd worden. Daarna werden de motor, de versnellingsbak en de aandrijving er afgetakeld. Uiteindelijk bleef een grote berg losse onderdelen over. Deze zullen worden gestraald, en vervolgens gespoten. De juiste groene kleur was gelukkig nog terug te vinden op een aantal onderdelen. Uiteindelijk zal de bulldozer in het museum weer in elkaar worden gezet.

Via internet heeft 'Hartenstein' contact gekregen met een aantal verzamelaars in Amerika, die ook bezig zijn een Clarkair te restaureren. Wij hopen via hen aan ontbrekende onderdelen te kunnen komen.

Vrijwilligers die willen meewerken aan de restauratie van de bulldozer, kunnen zich opgeven bij de heer Jaap Jansen in het Airborne Museum. Er wordt alleen overdag aan de Clarkair gewerkt.

(W. Boersma)

Jaap Jansen bezig met het demonteren van de motor van de Clarkair bulldozer.

(foto: W. Boersma)

Evenementen georganiseerd door het Airborne Museum

De Boekenbeurs van het Airborne Museum zal dit jaar plaatsvinden op zaterdag 27 mei a.s. van 10.00 - 16.00 uur. Er zullen dan tevens demonstraties te zien zijn van het uit elkaar halen en in elkaar zetten van een 75mm Pack Howitzer.

De jaarlijkse expositie zal als onderwerp hebben: 'De

historie van de Air Despatch voor, tijdens en na de Slag om Arnhem'. De tentoonstelling zal duren van 20 april t/m 5 november.

Op zaterdag 10 juni en zaterdag 9 september organiseert het Airborne Museum een 'battlefield tour' over de voormalige slagvelden bij Arnhem. De deelname staat open voor iedereen. De kosten bedragen per persoon f 55,-; leden van de Vereniging Vrienden betalen f 47,50. Wil men deelnemen, dan dient het verschuldigde bedrag te worden overgemaakt op giro 2494354 t.n.v. W. Boersma te Ede, onder vermelding van 'Battlefield Tour juni' of 'Battlefield Tour september'. Leden van de Vereniging Vrienden dienen tevens hun lidmaatschapsnummer te vermelden.

(W. Boersma)

Onderduiker op Mariëndaal

In september van het vorige jaar verscheen het boek 'Jood zonder ster', dat werd geschreven door Albert Heymans. De auteur, die werd geboren in 1922, vertelt hierin hoe hij tijdens de Duitse bezetting er steeds weer in slaagt om aan de jodenvervolgving te ontsnappen. Hij draagt geen jodenster, en door zijn sterke persoonlijkheid en inventiviteit weet hij zich in gevaarlijke situaties steeds weer een alibi te verschaffen, waardoor hij uiteindelijk overleeft.

Na een razzia en een korte onderduikperiode zwerft hij vanaf de zomer van 1943 maandenlang door de bossen en velden bij Arnhem. Op een zeker moment kan hij onder de valse naam Gerrit Kapel als knecht aan het werk op een boerderij aan de Amsterdamseweg, aan de rand van Mariëndaal. Daar zal hij tot het eind van de oorlog blijven.

Wanneer de Slag om Arnhem woedt, maakt hij op die plaats o.a. mee hoe grote hoeveelheden voorraden door Britse vliegtuigen achter de Duitse linies worden gedropt. Ook helpt hij met het begraven van lijken van gesneuvelde militairen. Na de slag verricht hij hand- en spandiensten voor het Rode Kruis in het geëvacueerde Arnhem. Het leven in en bij de vrijwel lege stad weet hij op een indringende wijze te beschrijven.

In april 1945 wordt Arnhem bevrijd. Na er nog een tijd te zijn gebleven, gaat hij zich elders inzetten voor de emigratie van Nederlandse joden naar Israël. Begin 1950 emigreert hij zelf naar dit land.

Het boek 'Jood zonder ster' (ISBN 90-75879-04-0) verscheen bij uitgeverij Van Gruting in Westervoort. Het is verkrijgbaar bij de boekhandel, en kost f 29,90.

Rectificatie

In het vorige nummer van de Nieuwsbrief is in het verslag over de vondst van de radioset op de Hemelse Berg een vergissing gemaakt. Niet wijlen Ed van den Dam was degene die de gegevens over de vindplaats aandroeg, maar ons, gelukkig nog steeds actieve, lid Ed van Dam. Hij zette ons, door middel van inlichtingen van Captain Lee, op het spoor van de opmerkelijke vondst.

(W. Boersma)